H4B MAKEF-YHDYSMERKKI

(päivitelty 16.4.2024)

H4 HEPREA KIELIOPPI https://gen.fi/h4.html
H4B YLEISTÄ https://gen.fi/h4b.html
H4B Makef-yhdysmerkki
https://gen.fi/h4b-makef.html

SISÄLLYSLUETTELO (luonnos)

0. Dokumentteja
1. Johdanto
2. Makef Raamatun hepreassa
3. Heprean kieliakatemian makef-säännöt
3.1 Ei-pakollinen käyttö
3.1.1 Rakennegenetiivi
3.1.2 Kaksi- tai useampiosaiset erisnimet
3.1.3 Kaksiosainen luku
3.1.4 Sanan toistamisella muodostettu adverbi
3.2 Pakollinen käyttö
3.2.1 Yhdyssana, jossa on prefiksi tai suffiksi
3.2.2 Vieraskielinen kirjainlyhenne
3.2.3 Kirjain- ja numeroyhdistelmä
3.2.4 Rinnasteinen yhdyssana
3.2.5 Vakiintunut rakennegenetiivimuotoinen yhdyssana

0. DOKUMENTTEJA

H Heprea, sivukartta
https://gen.fi/h-sivukartta.html

Yhdysmerkki (makef, "yhdistäjä") – kopioi osoiterivi
https://hebrew-academy.org.il/topic/hahlatot/punctuation/#target-3475
Ajatusviiva (kav mafrid, "erottava viiva") – kopioi ensimmäinen osoiterivi
https://hebrew-academy.org.il/topic/hahlatot/punctuation/#target-3447
https://hebrew-academy.org.il/2019/10/06/קו-מפריד-לציון-טווח-ושימושים-נוספים/
Makef-yhdysmerkin ja ajatusviivan käyttö
https://hebrew-academy.org.il/2015/09/27/על-מקף-וקו-מפריד/

1. JOHDANTO

Rivin yläreunassa oleva makef-yhdysmerkki (־) on heprean vastine suomen yhdysmerkille (-). Se osoittaa sanojen liittymisen kiinteästi toisiinsa yhdeksi kokonaisuudeksi.

מַקֵּף מקף

mask. PBH makef, NH yhdysmerkki "ympäröijä, yhdistäjä", hyphen

H9 נקף II nakaf PBHL (aram. < קוף kuf [0/4] pyöriä) ympäröidä, yhdistää (verbi)

Klassisessa hepreassa makefilla seuraavaan sanaan liitetty sana on painoton tai korkeintaan sivupainollinen: rakenteen pääpaino on viimeisellä sanalla.

Masoreettisessa tekstissä makefia käytetään runsaasti. Se voi esiintyä kaikkien sanaluokkien yhteydessä. Erityisen yleistä se on prepositioissa.

Myöhemmässä hepreassa makefia käytetään huomattavasti vähemmän. Makefin nykyheprealainen käyttö jakautuu Heprean kieliakatemian ohjeiden mukaan ei-pakolliseen ja pakolliseen käyttöön. Pakollisessa käytössä makef tulee merkitä myös vokalisoimattomaan ktiv male -muotoon.

2. MAKEF RAAMATUN HEPREASSA

(1. Moos. 1:2)

עַל־פְּנֵי תְהוֹם

(1. Moos. 1:3)

וַיְהִי־אוֹר

(1. Moos. 1:4)

כִּי־טוֹב

(1. Moos. 1:11)

זַרְעוֹ־בוֹ

(1. Moos. 1:21)

וְאֵת כָּל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה

(1. Moos. 15:1)

דְּבַר־יְהוָה

Allekirjoittaneen tuottamissa Tanachin teksteissä makefia käytetään pääosin nykyheprealaisittain, ks. seuraava kohta 3. Lisäksi käytän (mustaa) makefia

silloin, kun se on tarpeellista sanapainon ymmärtämiseksi.

(Ps121_08aH)

יְהוָה יִשְׁמָר־צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ

3. HEPREAN KIELIAKATEMIAN MAKEF-SÄÄNNÖT

3.1 EI-PAKOLLINEN KÄYTTÖ

3.1.1 RAKENNEGENETIIVI

Makefia voidaan käyttää osoittamaan nominin rakennegenetiivi- eli status constructus -muoto (hepr. nismach).

נִסְמָךְ נסמך

nif. partis. tukeutuva

H9 סמך samach (48x) tukea, auttaa, varustaa, asettaa käsi jonkun päälle (verbi)

סֹ֫מֶ״ךְ

fem. (pausa) PBH samech-kirjain "tuki, tukipiste"

מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל מלך־ישראל

מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל מלך ישראל

Israelin kuningas

Allekirjoittaneen tuottamissa vokalisoiduissa teksteissä käytetään rakennegenetiivissä aina punaista makefia (1.10.2020 jälkeen päivitellyt dokumentit). Vokalisoimattomaan ktiv male -muotoon en merkitse makefia.

מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל מלך ישראל

Israelin kuningas

דְּבַר־אֲדוֹנָי דבר אדוני

Herran sana

כָּל־הָאָרֶץ כל הארץ

koko maa "maan kokonaisuus"

כָּל־עוֹד כל עוד

yhä vielä, taas uudestaan "ajan/keston jokaisuus"

כּוֹס־קָפֶה כוס קפה

kahvikuppi "kahvin kuppi"

שְׁתֵּי־בָנוֹת שתי בנות

kaksi tytärtä "tytärten kakseus"

3.1.2 KAKSI- TAI USEAMPIOSAISET ERISNIMET

אֵילוֹן־בֵּית־חָנָן אילון־בית־חנן

אֵילוֹן בֵּית חָנָן אילון בית חנן

paik. (1x, 1Kun04_09) Elon-Bet-Hanan (VT 1933 Eelon ja Beet-Haanan) "suosion/armon talon tammi (tai muu suuri puu)", so. Golgatan risti

בֵּית־לֶחֶם בית־לחם

בֵּית לֶחֶם בית לחם

paik. fem. Betlehem "leivän/sodan talo"

בֶּן־יְהוּדָה בן־יהודה

בֶּן יְהוּדָה בן יהודה

sukun. Ben Jehuda "Juudan poika"

תֵּל־אָבִיב תל־אביב

תֵּל אָבִיב תל אביב

paik. fem. Tel Aviv "kevään kukkula"

3.1.3 KAKSIOSAINEN LUKU

11–19
300–900
3000–10000

שְׁלוֹשָׁה־עָשָׂר שלושה־עשר
שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר שלושה עשר

num. mask. kolmetoista

H4F Nollasta triljoonaan
https://gen.fi/h4f-nollasta-triljoonaan.html

3.1.4 SANAN TOISTAMISELLA MUODOSTETTU ADVERBI

יוֹם־יוֹם יום־יום
יוֹם יוֹם יום יום

adv. päivittäin, joka päivä "päivä päivän jälkeen"

סוֹף־סוֹף סוף־סוף
סוֹף סוֹף סוף סוף

adv. lopultakin, loppujen lopuksi

Allekirjoittaneen tuottamissa vokalisoiduissa dokumenteissa käytetään kohdissa 3.1.2–4 aina (mustaa) makefia – ktiv male -muoto ilman makefia.

אֵילוֹן־בֵּית־חָנָן אילון בית חנן
בֵּית־לֶחֶם בית לחם
בֶּן־יְהוּדָה בן יהודה
תֵּל־אָבִיב תל אביב
שְׁלוֹשָׁה־עָשָׂר שלושה עשר

יוֹם־יוֹם יום יום

סוֹף־סוֹף סוף סוף

3.2 PAKOLLINEN KÄYTTÖ

3.2.1 YHDYSSANA, JOSSA ON PREFIKSI TAI SUFFIKSI

אִי־אֱמוּן אי־אמון

mask. NH epäluotettavuus

בֵּין־לְאֻמִּי בין־לאומי

adj. NH kansainvälinen

דּוּ־ דו־

pref. NHL (kreik. δύο dyo kaksi) kaksi-, kaksois-, bi- (duaali)

דּוּ־לְשׁוֹנִי דו־לשוני

adj. kaksikielinen

חַד־ חד־

pref. NH yksi- (חַד num. (1x, Hes33_30) yksi < אֶחָד]

חַד־שְׁנָתִי חד־שנתי

adj. yksivuotinen

תְּלַת־ תלת־

pref. NH kolmi- (תְּלָת num. PBHL (aram.) kolme < שְׁלוֹשׁ)

תְּלַת־אוֹפַן תלת־אופן

mask. kolmipyörä

תְּלַת־קוֹלִי תלת־קולי

adj. kolmiääninen (esim. kuoro tai lauluryhmä)

מוֹלִיכוּת־עַל מוליכות־על

fem. NH suprajohtavuus, superconductivity

3.2.2 VIERASKIELINEN KIRJAINLYHENNE

או־קיי

OK "oukei"

די־די־טי

DDT

סי־איי־אֵיי

CIA

סי־אן־אן

CNN

קא־גה־בה

KGB

3.2.3 KIRJAIN- JA NUMEROYHDISTELMÄ

המאה ה־12

12. vuosisata

פגיעה ב־DNA

DNA-vaurio "vaurio DNA:ssa"

3.2.4 RINNASTEINEN YHDYSSANA

אֶלֶף־בֵּית אלף־בית
אֶלֶ״ף־בֵּי״ת אל״ף־בי״ת

mask. & fem. PBH aakkoset, kirjaimisto

כָּחֹל־אֲדַמְדַּם כחול־אדמדם

adj. sinipunerva

3.2.5 VAKIINTUNUT RAKENNEGENETIIVIMUOTOINEN YHDYSSANA

כֶּלֶב־יָם כלב־ים

mask. PBH hylje "meren koira", seal, Phocidae-heimoon kuuluva nisäkäs

vrt.

כֶּלֶב־יָם כלב ים

mask. laivakoira "merikoira, meren koira"

כַּלְבָּה

fem. naaraskoira, narttu

כְּלַבְלַב

mask. koiranpentu

כְּלַבְלַבָּה

fem. naaraskoiranpentu